

Szabadi István

Debrecen

„Kinél több igaz bírót nem igen láttam”

Szerencsi [Nánási Fodor] János két zilahi látogatása
Zoványi Györgynél

“I have never seen a truer judge than him”. Two Visits of János Szerencsi [Nánási Fodor] to György Zoványi in the Town of Zilah.
Abstract.

György Zoványi was elected bishop of the Transilvian Reformed Church District between 1728 and 1758 and also dean in the Deanery of Szilágy. He administered the district from the town of Zilah. According to the public opinion, the bishops of the Transilvian district had always been hard-handed governors of the church, but Zoványi assigned the right to the deans to perform ordination and deal with divorces and disciplinary matters. However, appeals to Zoványi were allowed. Such an appeal was that of János Szerencsi, deprived of his position and job. It is clear from the documents how little influence the bishop had over administrative matters of the church, albeit one may acknowledge his human compassion.

Keywords: Transilvian Reformed Church District, Calvinist diocese of Szilágy, bishop and deans, church administration, disciplinary matters, appeals to the bishop.

Zoványi György 1728–1758 között a Tiszántúli Református Egyházkerület superintendense, 1711-től haláláig szilágyi (krasznai) esperes Zilahról igazgatta egyházkerületét éppúgy, mint egyházmegyéjét. 1724-ben a kerület főjegyzője lesz, mégpedig úgy, hogy Rápóti Pap Mihály hivatalban lévő superintendens halála esetén successive utódjává lép elő.¹ Ez 1726-ban meg is történt, de hivatalát csak két év múlva fogadta el. Felszentelésekor sem hagyta el Zilahot, Kereszturi Lukács szabolcsi és Besenyei István érmelléki esperes vette ki tőle az esküt Oroszi István mihályfalvai lelkész társaságában.² A kerület igazgatása a sajátos beiktatáshoz hasonlóan rendhagyó módon zajlott. Zoványi kerületi gyűlést alig tartott,³ 1750-ig egy zsinatról tudunk, 1743-ból, itt maga a superintendens is jelen volt, illetve ismeretes egy 1735-ös esperesi értekezlet, ahol Zoványi elnökölt. Generalis synodus híján az új lelkészek szabályos ordinációjára sem kerülhetett így sor, azt Zoványi átengedte az espereseknek, de minden beiktatásról előzetesen be kellett neki számolni, s az úgynevezett formatát⁴ mindig

---

¹ A successióhoz ld. Sipos Gábor: *Az Erdélyi Református Főkonzisztórium kialakulása 1668–1713–(1736)*. Kolozsvár 2000, 82–86.

² Tiszántúli Református Egyházkerület Levéltára (továbbiakban: TtREL) Egyházkerületi közgyűlési jegyzőkönyvek I.1.a. 1. kötet. 234–235. Mihályfalváról nem tudtam eldönteni, hogy melyik gyülekezetről van szó, vagy Érmihályfalva, vagy Krasznamihályfalva lehet.

³ 1714 után királyi rendelet miatt nem is nagyon lehetett, a vizitáció is tiltva volt egy ideig.

⁴ A Geleji-féle kánonok közül a 93. rendelkezik a formaták kiadásáról: „És akkor végre a szent gyülekezetet közönséges hálaadással és megáldással, s az apostoli hitvallás elénklésével bocsássa el; figyelmeztetve

ő maga küldte meg Zilahról. Úgy tűnik, 1735-től igazából Szódi István, az előbb említett esperesi consiliumon megválasztott debreceni senior, egyúttal kerületi generalis notarius kezében volt az egyház igazgatása, amelyet Zoványi instrukciói szerint kellett végeznie. Mégpedig a superintendensről elnevezett és általa szerkesztett Zoványi-kánonok szerint, melyeket Kolozsváron 1733-ban ki is nyomtattak. Zoványi az 1570-as évek óta vezetett régi kerületi jegyzőkönyvet is magánál tartotta haláláig, ezért 1736-ban egy újat kellett kezdeni Debrecenben. Az egyházfegyelmi ügyek megítélését is az espereseknek engedte át,⁵ hozzá, mint superintendenshez csak a fellebbezéssel fordultak. Zoványi György szolgálati ideje alatt, ahogy említettem, javarészt Zilahon tartózkodott, Debrecenben alig. 1744-ben meg is idézték az esperesek,⁶ s meg akarták győzni, hogy változtasson ezen a gyakorlaton. Ő így írt vissza: „Azonban nem kell vala az én citáltatsággommal sietni, hanem a 86. canont⁷ kell vala megtartani, melly az Erdélyivel edgyez: Interim faciam officium.”⁸ Az volt tehát Zoványinak a Geleji-féle kánonok szerinti álláspontja, hogy a folyó ügyeket (ordinálás, házassági válás, fegyelmi ügyek) az espereseknek kell intézniük, de ez nem érinti az egyházkerületi gyűlés hatóságát és előjogát. Ennek megfelelően minden nehéz és fontos ügyben az egyházkerület felé lehet és kell fellebbezni. Vonatkozik ez leginkább bármely lelkész hivatalától való végleges és örök megfosztására, lelkészi karból való kirekesztésére és polgári hatalom kezébe adására. Vagyis az esperesek semmi nagyobb fontosságú dolgot a superintendens tudta nélkül ne tegyenek, ha pedig az esperesek döntését bármelyik lelkész sérelmesnek érzi, szabadon fordulhat a superintendenshez. Azt is leszögezi, hogy az esperesek sem fordulhatnak hozzá egy-egy lelkész hivatalától való megfosztását kérve: „a Papok köntösét in synodis kell le szaggatni és úgy exauthorálni, nem enyim ez a munka” – írja 1747-ben a fegyelmi ügyekkel kapcsolatban Zoványi (tudni kell, hogy ez esetben tényleges fizikai leszaggatásról van szó).⁹

Zoványi György 1743-ban még jelen volt az egyházkerületi zsinaton, de ezután, úgy tűnik, nem ment soha többé Debrecenbe (általában öregségére és beteges voltára hivatkozott), őt viszont gyakran keresték lelkészek fellebbezés végett. Utóbbi jogköréhez mindvégig ragaszkodott, még halála előtt négy évvel, 1754-ben is feljegyzésre került a kerületi jegyzőkönyvbe, hogy az appellált pereket magához kívánja küldetni a lassan száz esztendőös superintendens.¹⁰

Egy ilyen fellebbezés emlékét őrizi Debrecenben, az egyházkerületi levéltárban Zoványi superintendens egy levele, melyet Szódi Istvánnak írt 1742-ben. A levélben

---

az új lelkészeket, hogy a formátát (amint a lelkészi oklevelet nevezik) a jegyzőtől váltsák ki.” A Geleji-féle kánonok magyar nyelvű fordítása és kiadása 1875-ben jelent meg, Kiss Áron munkájaként, Kecskeméten.

⁵ Hagyományosan az ordinatio és a visitatio, valamint az egyházfegyelem gyakorlása volt a legfontosabb superintendensi jogkör. Jellemző tehát, hogy Zoványi csak mintegy jóváhagyja a lelkészek felszentelését és kiküldését.

⁶ Ld. még ehhez a Püspöki Hivatal iratai között magát a citatiót és Báý Patay Sámuel kerületi főgondnok véleményét Zoványiról. TtREL I.1.c. 1. doboz 1744/2–3.

⁷ A Geleji-féle kánonok 86. és következő cikkelyei szólnak az egyházmegyéek espereseiről, miszerint „különös kötelességük az espereseknek, hogy saját tisztársaik gyűléseit bizonyos időközökben magukhoz, vagy bármely más illendő helyre összehívják ... Rendkívül pedig, ha valamely fontos és sürgető szükség megkívánja, más közbeeső időben is, midőn a házassági és más – a felmerült körülmények folytán előállott – peres ügyeket és egyházi vizsgálatokat intézzenek; valamint az Úr szolgálatára kibocsátandókat vizsgálják meg, kiket azután a nyilvános vizsgálatra állítsanak.”

⁸ Püspökök Iratai TtREL I.2.1. doboz. 19.

⁹ TtREL I.2.1. doboz 24.

¹⁰ TtREL I.1.a.2. kötet 307–310.

egy bizonyos, Monostorpályiban lakó Szerencsi János fegyelmi ügyéről van szó. Az alig ismert Szerencsi János nevű lelkész azonosításához egy monostorpályi lelkésznévsor adna biztos alapot, ilyennel azonban, ismeretem szerint, csak 1749-től rendelkezünk. Tiszántúli lelkésznévsorokban más gyülekezetnél sem bukkan fel a neve, Szerencsi János nevű lelkész szolgált viszont a Tiszáninnen, mégpedig Hernádbüdön és Tiszaladányban.¹¹

Levéltári iratok alapján aztán egyértelműen kiderül, hogy a Szerencsi János név alatt a jóval ismertebb Nánási Fodor János „rejtezik”. A tiszántúli református püspöki hivatal iratai között ugyanis van egy levélmásolat, amelyben Fodor János volt kólyi lelkészként vallomást tesz tévtanítása kapcsán. A levél Álmosdon kelt, 1754. április 30-án, aláírása: „Szerentsi alias Fodor János nuper Pastor Kojiensis, Nobilis persona.”¹² Ugyanő 1710-ben subscribált a Debreceni Református Kollégium törvényeinek, szintén „Johannes Szerentsinek” írva nevét.¹³ Születése helyéről nevezte magát következetesen Szerencsinek, maga a család viszont a „Nánási” nemesi előnévvel élt, s Nánási Fodorként volt ismert.

Nánási Fodor János már nem ismeretlen az egyháztörténészek előtt. Ez elsősorban 1877-ben, Hoffer Endre által közzétett önéletrírásának köszönhető.¹⁴ Legutóbb pedig, 2010-ben Szigeti Jenő emlékezett meg más lelkészek mellett róla is az *Egyháztörténeti Szemle* hasábjain.¹⁵ Az önéletrírásban a lelkész szolgálati helyei az alábbi rendben következnek: Csobaj, Tiszaladány, Hernádbúd, Zsujta, Téglás, Monostorpályi, Tóti, Kóly,¹⁶ már ez alapján is nyilvánvaló Szerencsi és Nánási Fodor azonossága.

Szerencsi Jánost (maradok az általa használt névnel) a debreceni egyházmegyei jegyzőkönyvek tanúsága szerint 1742. január 6-án fosztották meg hivatalától (a forrásokat itt is és a *Függelék*ben is betűhíven közlöm):

„R. Dominus Johannes Szerentsi h.t. ecclae. Monostor Pályiensis Pastor, ab officio suo Pastoralis defacto privatur, eo quod injuriam Verberum ac Plagarum, quas Filius suus Johannes Szerentsi coeterique Domestici sui, Genero suo, Samueli Kováts, et Fratribus hujus, usque ad vibices et sanguinem intulit et intulerunt, approbator, immo Promotor extitisset, et post varias etiam admonitiones], et Censuras Ecclesiasticas, dicto statim modo, et similibus, multis, in eadem Ecc[lesia] scandalosus esset.”

Vagyis János nevű fiának és Kovács Sámuelnek, saját vejének vitája tettlegességig fajult, kékre-zöldre és véresre verte a vő urat és testvéreit Szerencsi háza népe, a lelkész pedig eközben biztatta családját, sőt ő volt a kezdeményezője az egész esetnek. Ezért tették le a lelkészségből, s utaltak arra is, hogy korábban már intették meg Szerencsit úrvacsora kiszolgálásának megtagadása miatt, s kilátásba helyezték akkor, hogy

¹¹ A Tiszáninnen Református Egyházkerület lelkészei. Szerkesztette: Ugrai János. Sárospatak – Tiszaújváros 2005.

¹² TtREL I.1.c.1. doboz. 1754/2.

¹³ TtREL II. 1.e. 1–2. kötet.

¹⁴ Fodor János református lelkész önéletrajza a múlt század közepéről. In: *Magyar Protestáns Egyházi és Iskolai Figyelmező*, 1877. 90–92., 154–158., 227–230., 344–347., 390–394., 436–445., 483–491. Az önéletrajzot közzétévő Hoffer Endre kecskeméti, halasi, nagykőrösi, végül szegedi gimnáziumi tanár jelentette meg Keresztesi József váradí református lelkész nevezetes krónikáját is 1868-ban.

¹⁵ Szigeti Jenő: Tizennyolcadik századi lelkészsorsok. In: *Egyháztörténeti Szemle* 2010. (11. évfolyam) 2. szám 59–82.

¹⁶ Fodor János: *i. m.* 155–156.

több fegyelmetlenségét el nem nézik. A fenti eset az utolsó csepp volt a pohárban, és így sor került a megígért hivatalvesztésre.¹⁷

Ezek után Szerencsi János személyesen kereste fel Zilahon Zoványi Györgyöt (az ítélet után egy-két nappal), és „sírva jelenté”, hogyan bántak el vele, milyen jogtalanság esett rajta, ráadásul még az ellene folyó ügy iratait sem kapta kézhez, sem a határozatot, hogy azokat a superintendensnek bemutathatta volna. Zoványi az elbeszélésből értesült arról, hogy a parókia udvarán érte őt és családját az inzultus (mely parókia nemesi telek), ráadásul a fiát kalodába verték (amit nemes emberrel nem lehet megtenni). A superintendens rögtön levelet írt Sződi Istvánnak (Szerencsit január 16-án tették le a hivatalából, Zoványi levele január 20-án kelt), melyben kifejti, hogy a parókián kellett volna lefolytatni az eljárást a fiú ellen, kalodába verése sem volt még indokolt sem, az eljárást magát hibásan folytatták le, így kérte Szerencsinek hivatalba való visszahelyezését.¹⁸

Arról már nem szól az egyházmegyei jegyzőkönyv, hogy mi lett ezután Szerencsi János sorsa, hanem Zoványinak február 27-én Zilahon kelt leveléből kiderül, hogy Szerencsit nem helyezték vissza hivatalába. A superintendens ennek kapcsán írja, hogy ő nem parancsolhat az egyházmegyének, csak szorgalmazhatja az ügy kedvező elintézését, s kérheti, hogy irgalmasan bánjanak vele (a levelekben említett egy tallér fellebbezésenként járt Zoványinak, afféle illetékként vagy az ügyintézés díjaként).¹⁹

Azt már Szerencsi [vagyis Fodor] János 1877-ben közölte, említett önéletrrásából tudjuk, hogy másodszor is személyesen járt Zilahon Zoványinál, és mély benyomást tett rá a superintendens embersége. Zilahon vált világossá számára, hogy a monostorpályi parókiától véglegesen megfosztották, sőt lelkész sem lehet többé. Zoványi csak annyit tudott elérni, hogy lelkészi jellegét visszakapta, a palástot visszaadták számára. Ekkor írja Szerencsi, hogy

„Püspök uramhoz menvén panaszra tudniillik Zoványi György uramhoz, Zilah városába (kinél több igaz bírót nem igen láttam a reformátusok között; valamiképpen az én lelkem diktálta, hogy és miképpen kellett volna velem bánni fiam veszekedésének dolgában, minden circumstánciákra nézve úgy itélt s úgy szökött) örültem, hogy engem megigazított, írt is mellettem Sződi uramnak s a debreceni kollégátusnak. De ekkélsiat ugyancsak nem adának, hanem Püspök uram második levelére (kiért másodszor kellett Zilah-ra fáradnom, mert vettem volt eszemben először, hogy a papságot lehúzták róllam; hanem azt gondoltam, hogy csak kenyeremtől fosztottak meg) megadák valami nehezen a reassumptiót.”²⁰

Szerencsi önéletrrásában többször kitér arra, hogy Zoványi szava milyen keveset ért a debreceni esperes ellen: „hanem panaszra mentem püspök uramhoz és kétszer ő kegyelmének [mármint Sződinek] cselekedetével ellenkező intimatumot (bizony nem komissiót; mert mi nálunk a püspökség nem egyéb, hanem csak titulus sine vitulo) hoztam Debrecenbe”. El kellett hagynia még az egyházmegyét is, és 1743-ban Tóti-ban, az érmelléki tractusban kapott parókiát. Ez sem hozott számára megnyugvást, átkerült Kólyba, majd végleg megfosztották állásától és hivatalától: heterodoxia volt a vád ellene. Életének végéről nem sokat tudunk, ahogy említettem, 1754-ben már Bihar

¹⁷ TtREL I.31.a.3. kötet 34.

¹⁸ TtREL I.2.1. doboz. 14. Szövegét ld. a Függelékben (I. darab).

¹⁹ Uo. 15. (Függelék: II. darab)

²⁰ Fodor János: *i. m.* 438. Az egész ügyre való visszaemlékezését ld. a Függelékben (III. darab).

vármegye folytat ellene eljárást, többször idézett önéletírását pedig a váradi börtönben írta meg, halála éve ismeretlen.

Utóirat: apák és fiúk

Érdekes egyezés Zoványi György és Szerencsi János sorsában gyermekeik hányattatása is. Zoványi fia, József, zsbói lelkészként követte apját annak halála után a szilágyi tractus esperesi székében. Még apja életében egyházmegyei jegyzővé választatta őt Zoványi György, azzal, hogy a successio elve szerint halála után József fia lesz az esperes. Az apja nyomdokán járó József próbált függetlenedni a tiszántúli egyházkerülettől, közelebb kerülni az erdélyi superintendentiához. Házassági válásokban sorozatosan a tiszántúli kerület jóváhagyása nélkül intézkedett, amiért 1769-ben a tiszántúli kerület közgyűlésén megfosztották az esperesi, sőt még a lelkészi hivataltól is, de immár az erdélyi főkonzisztórium küldötteinek jelenlétében és jóváhagyása mellett.²¹ Szilágycsehen halt meg 1775-ben, visszavonultan a világtól.

Szerencsi János fiai közül [Nánási Fodor] Pál lett lelkész, aki ellen a kerület szintén fegyelmi eljárást folytatott 1786-ban. A téglási gyülekezet nem akarta marasztalni, s olyan vádakot hoztak fel viselkedése, prédikációinak szokatlan és megbotránkoztató példái miatt, hogy a kerület őt is elmarasztalta. Megfosztották hivatalától, Hajdúböszörményben halt meg 1798-ban, lelkészi állás nélkül. A téglási s korábban a sápi gyülekezet vádjai, Nánási Fodor Pál apológiája megdöbbentően hasonló karaktert festenek meg, mint amilyenek az apját megismerhettük önéletírása alapján.²²

Függelék

I.

„Tiszteletes Notarius Uram!

Szerencsi János Monostoros Pályi Prédikátor jöve hozzám, és sírva jelenté, miképpen injuriáltatott; a veji Nemzetségétől, és micsuda fundamentomon, mellyet elő számlálnom, nem szükséges. Ebből következett Depositioja; mondgja, hogy kivánta mind az Instrumentumokat, mind a Deliberatumot; de denegáltatott. abból tanulhatam volna ki minden baját. mondá hogy nem mert appellálni, annyira vexáltatott.

Ha az ő K[egyelme] relatioja szerent folytak a dolgok id est: parte sua inaudita kalodáztatott a fia, mikor nem deprehendáltatott; a Falu vagy a meg fogtato, jure provocáltathatnék, meg is adná az árát, mivel csak kezesség alá kellett volna vetni; az után azon Parochián kellett volna törvényt szolgáltatni a fiára; Magának micsoda vétke lehetett, hogy Deponáltatott, non liquet.

²¹ Egyházkerületi közgyűlési iratok. TtREL I.1.b.8. dosszié.

²² TtREL I.1.b.22. dosszié. Mind Jánost, mind Pált rendszeresen elmarasztalták a prédikációikban alkalmazott furcsa accomodatiók miatt. Például Pál „a Feltámadásnak bizonyos voltát azzal erősítette, hogy gyermek korában egy sírból kihajított fagyos ürgét haza vívén a’ sutba felmelengette, és porázra kötven játszott vele”. „A paráznság ellen tett egy Tanításában Tiszteletes Urunk mondott illet, hogy a’ Csödör nem hágja meg a’ maga annyát.” Mindketten, apa és fiú azzal védekeztek, hogy a hallgatóság figyelmét ilyen módon próbálták ébren tartani.

Tudom hogy annyi J: Atyák nem cselekedtek ok nélkül, mindazon által a' Processusban lehetett valami error, ha úgy lett, a'mint nékem beszélette, minden Circumstantiákkal a' Veszekedést elő beszélvén.

Jónak itflem (:minekutána a' Fia a' Catholicus Tisztel meg békéllett, úgy a többi Tisztek is Condoniáltak és a Praetendens Kovács Gergely is vélek accordált per Condonationem, noha ez, me judice igen sietett s vétkezett a' megkalogázással:) hogy K[egyelmetek], a Depositio alól absolvállya Szerencsi János Atyánkfiát, mostohaságát az időnek meggondolván; Mivel pedig még egyszer volt Capitulum, adódjék eleibe: hogj ha többször inpingál, in perpetuum deponáltak.

K[egyelmednek]
Zilah: 20. Jan. 1742.²³

Zoványi György
Rf. S. etc.

Az én fáradságomnak jutalma lészen egj Tallér. ha Kegyelmetektől gratiát nyerhetek: sine remissione exigáltassék; s Kegyelmednél meg találok.

II.

Tiszteletes Notarius Úr!

Elvettem Kegyelmednek prime küldött minden Leveleit, látom hogy írásom valami Foediumot szerez: hát mit tegyek, mikor reménykednek a' meg Esettek; Én nem imperative írok, hanem instanter; ha Kegyelmeteknek nem teszik, azért én nem okozok senkit... Szerencsi Causáját látom, vétkét is megismerem; De irgalmasságot kell cselekedni véle. Post Correctionem; Tallért senkitől nem kértem az Atyafiak között; hanem Szerencsi sponte ígérte, ha gratiát nyerhetek; övé legyen, ingyen ha gondolja Kegyelmetek hogy Kapsi volnék. – Ha secularis ember Causáját meg tekintem, Relatioját meg olvasom, ezért kívánok egj Tallért, kicsoda Controvertálhattya. Kegyelmetek rendelte.

Zilah 27. Febr. 1742.²⁴

Kegyelmed Jóakaró Attyafia
Zoványi György sk.

III.

Második alkalmatossága ennél nagyobb, esperest, Szódi Istvánnak, melyszerint ártani kívánt együgyű személyemnek, adá elő magát ugyan Monostor Pályiban anno 1742. A dolognak csak sarkát írom le. 1-ször. Nagy veszekedés esett János fiam és vőm között. 2-szor. A vőm atyja Kovács Gergely be méne Debrecenbe Szódi Istvánhoz panaszra, tábla szappannal és más ajándékokkal, az esperes, felperesnek törvényt tett mindjárt és a törvényt execution kezdvén, fiamat kézbe adá, hogy szabadossan fogják meg. 3. Megfogák a fiamat és inkaptiválák, nehezen tudnám szabadítani, vérbíróságot fizetvén, kezeseket állítván. 4. Az esperes magamat is citála általam ad reddendam rationem de tumultu in Parochia excitato. Minek előtte compareáltam volna, megírom Szódi Istvánnak az egész historiát igazán. 5. Megharaguvék rám Szódi István, hogy tévelygésit szemére hánytam levelemben tudniillik felperesnek miért tett

²³ TtREL I.2.1. doboz 14.

²⁴ Uo. 15.

törvényt? Miért adta kézbe fiamat ad primam instantia adversae partis? Miért kezdette a törvényt execution? Miért adta ki fiamat idegen bíró kezébe, pápista orosz tisztartók hatalmába? Holott ő kegyelme volna bíránk? Miért nem fogja pártját a parochiának, annak szabadságát miért nem tueálja, holott nem az én fiam ment ő reájok; hanem Kováts Gergely fiai jöttek mi reánk. Hacsak így fogják pártunkat a mi espereseink, jobb gulyássá lenni, mint prédikátorrá. – Ezért a kérelemért megfoszta Szódi István a papságtúl. – Ugy voltam aztán ekklesia nélkül majd másfél esztendeig. Elmene az hírem, hogy veszekedő és esperesimet nem becsülő ember vagyok, de kánonok kezem közt nem lévén, nem tudtam, hogy a mi esperesink pápák és nem szabad nékiek semmi bűnöket szemre hányni; hanem az ideig örökké ugya hallottam és olvastam a reformáta anyaszentegyházban, hogy mindnyájan egyenlők vagyunk és Krisztus szolgálói, szabad akár kinek igazat mondani. Akkor tudám meg, hogy az espereseink pápák; az assessorok kárdinálisok, mi pedig gregárius prédikátorok nékiek szolgálói vagyunk, a papok, acqualitassáruul való tudomány nem egyéb köztünk fabulánál és az egész dolog csak eddig vagyon: igazság a birság, de ha rád isszák nem igazság. Mondj igazat s betörik a fejed. Eddig és ezekben szomorított Isten.

Vigasztalt pedig ő Felsége [Isten] a következő dolgokban Püspök uramhoz menvén panaszra tudniillik Zoványi György uramhoz, Zilah városába (kinél több igaz bírót nem igen láttam a reformátusok között; valamiképpen az én lelkem diktálta, hogy és miképpen kellett volna velem bánni fiam veszekedésének dolgában, minden circumstántiákra nézve ugy itélt s ugy szóllott) örültem, hogy engem megigazított, írt is mellettem Szódi uramnak s a debreceni kollégátusnak. De ekklesiát ugyancsak nem adának, hanem Püspök uram második levelére (kiért másodszor kellett Ziláh-ra fáradnom, mert vettem volt eszemben először, hogy a papságot lehúzták róllam; hanem azt gondoltam, hogy csak kenyeremtül fosztottak meg) megadák valami nehezen a reassumptiót.